JOSEF VON GUTTER (1809–1886). REALIZĂRILE UNUI PIONIER AL ARHEOLOGIEI BUCOVINEI

BOGDAN-PETRU NICULICĂ

Josef von Gutter (1809–1886). Die Errungenschaften eines Pioniers der Bukowiner Archäologie

(*Zusammenfassung*)[*]

Um die Archäologie in der Bukowina des 19. Jahrhunderts in ihrer Gesamtheit zu verstehen und wiederherzustellen, muss man nicht nur auf materielle Entdeckungen, sondern auch auf wichtige Persönlichkeiten der Provinz Bezug nehmen, die im Laufe der Zeit eine bedeutende Rolle in der Förderung dieses Wissenschaftszweigs spielten. Der in Suczawa geborene Josef von Gutter (1809–1886) war Sohn des Bürgermeisters der Stadt und hatte ein ganz besonderes Schicksal. Er wählte eine militärische Karriere, war mit 44 schon pensioniert und konnte sich deshalb der archäologischen Forschung in der Bukowina widmen. Zwischen 1871 und 1873 war er Bürgermeister der Stadt Sereth. Sein Name ist mit bedeutenden Städtebauarbeiten verbunden. Er gründete den ersten archäologischen Verein in der Bukowina: den Serether Museumverein (1870–1886). Von seinen wichtigen archäologischen Entdeckungen seien hier genannt: die der Kugelamphoren-Kultur gehörenden Steinkastengräber aus Graniczestie, die eneolitischen Funde aus dem Gebiet der Stadt Sereth, Bronzelager aus der frühen Eisenzeit, Munzfunde und andere (auch mittelalterliche) Antiquitäten. Die vorliegende Studie ist ein Versuch, die Persönlichkeit eines der ersten Archäologen der Bukowina und seine wissenschaftlichen Errungenschaften hervorzurufen und neu zu werten. Josef von Gutter verdient einen Platz unter den wichtigsten Forschern (Archäologen, Historikern – seien sie Fachleuten oder Amateuren), die im 19. Jahrhundert in der Bukowina tätig waren: Josef von Szombathy, Karl A. Romstorfer, Raimund F. Kaindl, Heinrich Klauser, Franz A. Wickenhauser, Dionisie Olinescu, Vasile Tomiuc, Josef Fleischer, Dimitrie Isopescul u.v.a. Ihnen ist es zu verdanken, dass viele Museen und archäologische Gesellschaften gegründet wurden. Im Interesse der nationalen und europäischen Historiographie und Archäologie sollte man solche Bukowiner Forscher bekannt machen.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, Sereth, Josef von Gutter, Archäologie, Museum, archäologische Funde, Antiquitäten.

Orice lucrare referitoare la istoria arheologiei Bucovinei din a doua jumătate a secolului al XIX-lea trebuie să-l cuprindă, în paginile ei, pe unul dintre primii

[*] Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXIII**, *2* (47), p. 469 – 484, Rădăuţi – Bucureşti, 2016

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

cercetători ai „antichităților" din provincie: Josef Eduard von Gutter. Chiar dacă datele biografice nu sunt bogate, neexistând informații amănunțite, totuşi pot fi conturate etapele principale ale activității şi, mai ales, poate fi subliniată importanța actuală cu totul deosebită a descoperirilor sale arheologice.

Din singurul izvor documentar de epocă, aparținând profesorului Victor Prelicz (Prelici), de la Siret, care l-a cunoscut îndeaproape, aflăm că Josef Eduard von Gutter s-a născut la Suceava, ca fiu al primarului din localitate, la 8 octombrie 1809, şi s-a stins din viață la Siret, la 8 mai 1886, în urma unor afecțiuni cardiace mai vechi. Lucrarea lui Victor Prelicz, *Geschichte der Stadt Sereth und ihre Alterthümer* [Istoria oraşului Siret şi antichitățile sale] – publicată la Siret în acelaşi an (1886) al dispariției lui Gutter – este singura care ne înfățişează, cronologic şi detaliat, etapele vieții acestuia[1]. Aflăm, de aici, că a urmat gimnaziul la Cernăuți şi a absolvit, cu bune rezultate, cunoscuta Şcoală de Artilerie de la Praga, devenind sublocotenent. În prima parte a anului 1843, ajunge locotenent în Regimentul 41 Infanterie, în cadrul căruia, trei ani mai târziu, devine locotenent-major. O perioadă, a fost detaşat la Horodenka (astăzi în Ucraina), având misiunea de comandant al spitalului. Având gradul de căpitan, la 1 mai 1848, a fost trimis la Timişoara, unde s-a remarcat printr-un comportament „curajos şi ferm" în luptele de la Bârzava şi Lipova. La 24 decembrie 1848, în timpul asaltului de la Bocşa, a fost rănit şi a rămas, până în primăvara anului 1849, într-un spital de campanie, pentru refacere. După aceasta, a fost trimis la Cernăuți, cu sarcina să formeze Batalionul 5 al Regimentului 41 Infanterie. În vara anului 1849, ajunge la Colomea, fiind însărcinat cu paza graniței ungaro-galițiene. Revine în Bucovina, într-o primă etapă, la Siret, iar, mai târziu, la Cernăuți (la paza depozitului militar). Cu prilejul vizitei împăratului Franz Josef în Bucovina, în anul 1854, von Gutter a comandat compania de elită. În anul 1855, s-a pensionat, la cerere, retrăgându-se la Siret, unde, pe lângă activitatea de arheolog şi numismat amator, a contribuit la dezvoltarea oraşului, mai ales în perioada în care a fost primar (1871–1873 sau, după alte surse, 1870–1872). În această calitate, a acordat o atenție deosebită învățământului, şcoala de fete şi şcoala de băieți primind câte un local propriu. Tot von Gutter a propus şi înființarea Şcolii Reale de aici. Josef von Gutter a fondat Societatea Muzeului Siret (Serether Museumverein) (1870–1884[2], prima societate arheologică din Bucovina, care avea, printre altele, scopul declarat de a strânge

[1] Victor Prelicz, *Geschichte der Stadt Sereth und ihre Alterthümer*, Sereth, 1886; Idem, *Geschichte der Stadt Sereth und ihre Alterthümer / Istoria oraşului Siret şi antichitățile sale*, ediție bilingvă, îngrijită de Bogdan-Petru Niculică, traducere de Ioana Rostoş, Iaşi, Editura TipoMoldova, 2011, 132 p.

[2] După unele surse, 1871–1886. Însă, din scrisorile lui Gutter către Franz Wickenhauser, publicate de Rudolf Gassauer, reiese că perioada în care a funcționat societatea este mai redusă. Inclusiv în introducere, Gassauer indică anul 1870 ca fiind cel în care s-a fondat societatea. Vezi şi B. P. Niculică, *Din istoricul preocupărilor arheologice în Bucovina. Societatea arheologică română*, Suceava, Editura Universității, 2009, p. 29–35.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

obiecte pentru viitorul Muzeu al Țării Bucovinei (Landesmuseum). A contribuit, de asemenea, la înființarea Cabinetului de antichități (inclusiv numismatică) al Universității din Cernăuți.

Având în vedere şi faptul că Josef von Gutter fusese decorat, în 1848, cu Crucea de Fier, clasa a III-a, în iunie 1884, împăratul Franz Josef l-a ridicat la rangul de cavaler, oferindu-i Coroana de Fier, clasa a III-a, în grad de cavaler. Pasiunea pentru antichitățile Bucovinei, dar, mai ales, acumularea unei impresionante colecții, adunată în vederea edificării viitorului Muzeu al Țării, au determinat Ministerul Culturii şi Educației să îl numească pe von Gutter conservator al Comisiei Centrale pentru Cercetarea şi Conservarea Monumentelor Istorice şi de Artă (K. K. Zentralkommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale). Prin urmare, să reținem că Gutter a fost conservator al Comisiei Centrale din Viena în perioada 1880–1885, pentru secțiunea I, calitate în care a semnalat numeroase descoperiri arheologice din cuprinsul Bucovinei. Aceste date biografice au fost reluate, ulterior (în parte sau mai detaliat), în mai multe lucrări privitoare la istoria locală a Siretului sau la începuturile arheologiei din provincia Bucovina[3].

Un document important în economia lucrării de față îl reprezintă lucrarea cunoscutului profesor, istoric şi numismat sucevean Rudolf Gassauer, intitulată *Briefe Gutters an Wickenhauser* [Scrisorile lui Gutter către Wickenhauser][4] (fig. I–II). Această restituire, de o deosebită valoare istoriografică, reprezintă, până în

[3] „Revista politică", Suceava, anul I, nr. 7, 15 august 1886, p. 9; R. F. Kaindl, *Das ehemalige Bukowiner Landesmuseum*, *der Serether Museumverein und das Münzen- und Antiquitätencabinet an der Universität Czernowitz*, în „Jahrbuch des Bukowiner Landes-Museums" (în continuare, se va cita JBLM), Czernowitz, 1893, p. 75; D. Olinescu, *Charta archeologica a Bucovinei*, Bucureşti, 1894, p. 66; R. F. Kaindl, *Geschichte der Bukowina. Erster Abschnitt. Von den ältesten Zeiten bis zu den Anfangen des Fürstenthums Moldau* (*1342*), Czernowitz, Commissionsverlag der f. f. Universitäts-buchhandlung H. Pardini, 1896, p. 6; S. Reli, *Oraşul Siret în vremuri de demult*. *Din trecutul unei vechi capitale a Moldovei*, Cernăuți, 1927, p. 10–13; I. Andrieşescu, *Cercetări şi descoperiri arheologice în Bucovina*, în „Cronica Numismatică şi Arheologică" (în continuare, se va cita CNA), Bucureşti, anul XII, nr. 105, ianuarie–martie 1936, p. 163, 169; M. Ignat, *Din istoricul cercetărilor arheologice din județul Suceava*, în „Studii şi materiale. Istorie", Anuarul Muzeului Județean Suceava, Suceava, vol. I, 1969, p. 94–95; E. I. Emandi, *Muzeul de Istorie Suceava*, Bucureşti, 1985, p. 19;
E. Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, Iaşi–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", 2004, p. 468; B. P. Niculică, *Din istoricul...*, p. 29–35; idem, *Arheologie şi arheologi în Bucovina secolului al XIX-lea. De la anticarism la instituționalizare*, în „Analele Bucovinei", Rădăuți–Bucureşti, anul XX, nr. 2 (41), [iulie–decembrie] 2013, p. 524–525; idem, *Primele descoperiri de vestigii cucuteniene din Bucovina*, în „«Peuce». Studii şi cercetări de istorie şi arheologie", Tulcea, serie nouă, anul XIII, 2015, p. 15.

[4] Rudolf Gassauer, *Briefe Gutters an Wickenhauser* [Scrisorile lui Gutter către Wickenhauser] Sonderdruck aus: „Bukowiner Heimatblätter", herausgegeben von A. Nibio, Radautz, Jahrgang I, Heft 2–3, 1–15, 1933. Lucrarea a fost consultată în cadrul Secției „Fond Bucovina" de la Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera" din Suceava, unde se găseşte sub nr. de inv. 49 197.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

prezent, cel mai detaliat şi documentat material referitor la Josef von Gutter, la lumea şi contemporanii săi, cu sufletul, aspiraţiile, valorile morale, dar şi cu problemele personale[5].

Într-un articol intitulat *Necesitatea unei societăţi arheologice*, publicat la Oradea, în anul 1885, în revista „Familia", arheologul amator bucovinean Dionisie Olinescu (viitorul preşedinte al Societăţii Arheologice Române din Cernăuţi), făcând observaţii pertinente privitoare la stadiul precar al arheologiei din provincie, al legislaţiei în domeniu şi al preocupărilor autorităţilor pentru păstrarea şi valorificarea patrimoniului istorico-arheologic, spunea următoarele: „se vede că ţara nu era încă matură pentru o astfel de lege liberală, căci interesul, în loc să se profite, se pierdu cu desăvârşire. Venise timpul vandalismului anticar gheşeftăren. Dar Bucovina pare să fi avut norocu-şi. Tocmai în timpul acestui dezastru, se găsi în ţară căpitanul în pensie, dl cavaler de Gutter şi dl consilier financiar Wickenhauser, care începură de a feri anticele de pierire şi de pierzare. Dl de Gutter, sucevean de naştere, a ştiut, prin zelul său încordat şi iubire pentru ştiinţa arheologică, de a feri oraşul Siret de pierzarea testimonielor trecutului său. Prin exploatările sale arheologice ajunse dlui într-acolo, că poziţia oraşului, cum şi a singuraticelor zidiri vechi s-ar putea uşor determina acu. Colecţia sa arheologică, strânsă mai toată în oraşul Siret, vesteşte trecutul glorios al acestui oraş vechi, bucovinean şi moldovean. Vizitând-o în Siret, am rămas emoţionat de zelul ăsta rar al acestui patriot. Dl de Gutter ştiuse a influenţa, că la universitatea din Cernăuţi s-a înfiinţat un cabinet de antice, căruia i-a dăruit o parte mare din colecţia sa arheologică. Dlui Wickenhauser avem de mulţămit, că s-au publicat partea cea mai mare a hrisoavelor vechi moldoveneşti, ce din zi în zi se pierd în singuraticii particulari, cari, în timpul de astăzi, s-au sărăcit. Din aceste hrisoave ştiuse dlui a forma istoria mănăstirilor singuratice, cum şi a oraşelor din Bucovina, ce o au publicat în mai multe tomuri. Nu există o inscripţie, o icoană veche, ce dlui n-ar fi descris în opurile sale. Reorganizând guvernul administraţia arheologică, denumise pentru meritele lor pe dl de Gutter conservator şi pe dl Wickenhauser corespondent arheologic pentru ţară. De acu s-au şi îndreptat referinţele arheologice. Aceşti doi germani românofili nu lasă să scape nicio achiziţie nouă arheologică. Orice lucru antic să se afle în ţară, dl de Gutter nu întrelasă de a-l câştiga pentru ştiinţă şi a

[5] Franz Adolf Wickenhauser (1809, Wurmbach – 1891, Cernăuţi), prietenul şi destinatarul scrisorilor lui Josef von Gutter. A fost, în epocă, unul dintre cei mai respectaţi istorici, chiar dacă nu a îndeplinit criteriile universitare necesare formării unui istoric. Având doar pregătire juridică, este trimis, din anul 1837, în Bucovina, ca funcţionar în cadrul administraţiei austriece. Un bun autodidact, s-a străduit să înveţe limba română, devenind, treptat, pasionat de istoria zonei. A reuşit să strângă numeroase documente provenind de la mănăstirile din Bucovina, dar şi din arhivele de la Viena, multe dintre ele fiind introduse apoi în circuitul ştiinţific. Vezi: L. Predescu, *Enciclopedia României. Cugetarea. Material românesc. Oameni şi înfăptuiri*, prefaţă de I. Oprişan, ediţie anastatică, Bucureşti, Editura Vestala – Saeculum I. O., 1999, p. 917; E. Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II, Iaşi–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", 2004, p. 603.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

raporta asupra lui la Comisiunea Centrală Arheologică din Viena, ce-l publică apoi în foaia sa”[6].

Dintre inițiativele, realizările şi descoperirile arheologice aparținând căpitanului Josef von Gutter, le trecem în revistă pe cele mai importante.

Societatea Muzeului Siret

Despre activitatea şi specificul societății, care încă de la înființare număra peste 100 de membri, aflăm din mai multe surse documentare[7]. Mai întâi, trebuie arătat faptul că una dintre scrierile de epocă, aparținând lui Dionisie Olinescu (în 1894), plasează înființarea acesteia în anul 1871[8]. Această informație coincide cu aserțiunea lui Raimund F. Kaindl, din anul 1893[9]. Din scrisorile a VI-a şi a VII-a ale lui Gutter, trimise către Franz A. Wickenhauser şi publicate de Rudolf Gassauer, reiese că întemeierea societății a avut loc la 1870, aserțiune care a fost preluată şi de R. Gassauer, în introducerea lucrării sale din 1933[10]. Şi în alte lucrări, mai vechi sau mai noi, anul 1871 a rămas încetățenit ca fiind cel al înființări societății[11]. Recent, în 2009, autorul acestor rânduri s-a putut pronunța, în baza documentelor de epocă, asupra anului 1870 ca fiind cel real al înființării Societății Muzeului Siret[12].

Din scrisoarea a VI-a, datată Siret, 22 iunie 1885, aflăm că Gutter este dezamăgit de faptul că Societatea Muzeului Siret s-a dizolvat după 14 ani, de-a lungul cărora el a procurat pentru muzeu fondurile pentru achiziționarea tuturor antichităților care au apărut în provincie[13].

În scrisoarea a VII-a, datată Siret, 26 iunie 1885, Gutter arată că „este păcat că societatea muzeală s-a dizolvat tacit, din lipsă de participare (cotizație – n.n.), după o activitate foarte fructuoasă, [de] 14 ani. Eu am investit, după epuizarea fondului, în speranța continuării existenței sale, 41 de florini din banii mei, şi ar trebui să mai suport din fonduri proprii şi împachetarea şi expedierea numeroaselor obiecte ce trebuie să ajungă la muzeu”. De asemenea, în aceeaşi scrisoare, preşedintele societății muzeale afirmă că siretenii spun, pe bună dreptate, că 14 ani

[6] D. Olinescu, *Necesitatea unei societăți arheologice*, în „Familia”, Oradea, anul XXI, nr. 39, 29 sept./11 oct. 1885, p. 462.

[7] R. F. Kaindl, *Das ehemalige*..., p. 75; R. Gassauer, *Briefe Gutters*..., p. 1; M. Ignat, *op. cit.*, p. 6–7; N. Ursulescu, *Începuturile istoriei pe teritoriul României*, ed. a II-a (revizuită şi adăugită), Iaşi, Casa Editorială Demiurg, 1999, p. 14; B. P. Niculică, *Din istoricul*..., p. 29–35; Idem, *Arheologie şi arheologi*..., p. 524–525.

[8] D. Olinescu, *Charta archeologica*..., p. 66.

[9] R. F. Kaindl, *op. cit.*, p. 75.

[10] R. Gassauer, *op. cit.*, p. 1, 8–9.

[11] M. Ignat, *Din istoricul*..., 1969, p. 94; N. Ursulescu, *op. cit.*, p. 14.

[12] B. P. Niculică, *Din istoricul*..., p. 31; idem, *Arheologie şi arheologi*..., p. 524.

[13] R. Gassauer, *op. cit.*, p. 8.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

au asigurat fondurile necesare achiziționării de antichități, dar că a sosit momentul ca şi alte oraşe din țară (Bucovina – n. n., B. P. N.), să contribuie la acest lucru[14].

Mai există un izvor documentar direct, de epocă, referitor la Societatea Muzeului Siret. Astfel, într-un articol apărut în anul 1885, la Sibiu, în cunoscuta publicație periodică „Tribuna", Dionisie Olinescu – care în mai multe rânduri a făcut propagandă ştiinței arheologiei în presa ardeleană şi în cea din Bucureşti sau Oradea –, publica o scrisoare, adresată de Josef von Gutter redacției publicației ardelene: „Mă bucură din mai multe cauze că, poate, ar succede «Tribunei» sibiiane de a trezi pe junimea noastră din somnul ei spiritual şi de a o însufleți pentru cercetările arheologice, şi asta cu atât mai mult, căci eu lucru mai de 25 de ani spre a înlesni crearea unei societăți arheologice pentru țara noastră iubită, Bucovina, spre a evita astfel pierderile şi exportările cele multe şi a păstra antichitățile muzeului național şi al ştiinței. La anul 1870, înființai în Siret societatea arheologică, spre a forma din membrii cei mai zeloşi o societate arheologică şi spre a putea cumpăra, prin taxele mici ale membrilor ei, antichitățile aflate pentru muzeul național din țară. Mijloacele acestea s-au consumat în decursul de 14 ani, pentru că s-au câştigat cu ele antichități şi aşa mi s-a luat putința de a putea cumpăra antichitățile ce se vor găsi. O societate arheologică cu 70, cel mult 80 de membri, cu o taxă anuală de un fl., ar ajunge spre a cumpăra toate antichitățile aflate în Bucovina. Nu pentru că ele provin arareori, ci pentru că nu e trebuință de a le plăti scump, din cauza lipsei amatorilor. Cu durere, am ajuns la convingerea că societatea arheologică din Siret s-a desființat din causa lipsei participării.

Noi avem în Siret, în cărămidăria dlui Beill, un unicum, căci acolo găsim adesea lucruri din timpul p[i]etrei şi a bronzului, cum şi din evul vechi. Din locul acesta s-au scos până acum: două securi de piatră, două laterne, dinți de animale antediluviane şi un picior al unui idol, care servea pentru serviciuri religioase; ace din os de peşte, fălci în forma unui heresteu, globanțe de paseri etc.; mai multe bucăți din unelte conice, de o formă primitivă, bucăți din vase de țărână de o formație foarte groasă şi primitivă; urne de cenuşă, cu cenuşă de la morți din timpul pietrei şi a bronzului; apoi din evul mediu, mai multe părticele din maşini de aruncat, pinteni, bucățele din săgeți, barde, bucățele din lănci, ancore, sfeşnice de câmp, aparate de signal, tolbe de săgeți, sobe, mai multe arcuri, cuțite, furculițe, lacăte, chei, sfredele, potcoave ş.a. Acolo se găsiră şi trei inele, dintre care cel dintâi e un inel masiv bărbătesc, de argint, pe care e gravat un braț în zale de fier, ce ține o sabie germană în sus spre semilună, pe care o înconjoară trei rose. Inelul al doilea e asemenea de argint, ce are patru semilune, ce le şerpu[i]eşte două săgeți. Inelul al treilea e de aramă, cu gravuri, dar care din cauza cotlelei sunt nedeterminabile.

[14] *Ibidem*, p. 9.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

Obiectele acestea se află, în parte, la Muzeul ţării, care s-a desfiinţat şi a trecut în posesia Facultăţii filosofice de la Universitatea din Cernăuţi, parte la mine. Toate aceste obiecte le adunai eu. Le-am câştigat mai mult cu mici bacşişuri distribuite lucrătorilor de la cărămidărie, pe care întâi le aruncară, dar după aceea le adunară şi astfel m-au dezridicat de la dezgropări scumpe”[15].

După dispariţia lui Josef von Gutter, în mai 1886, o parte a colecţiilor Societăţii Muzeului Siret a fost preluată de o mai veche cunoştinţă a sa, Dionisie Olinescu (1852–1924)[16]. Arheolog amator, autodidact, publicist, pasionat de istoria şi conservarea patrimoniului, precum şi de săpăturile stratigrafice, Olinescu a luat iniţiativa de a crea o societate arheologică, prin intermediul căreia să continue activitatea lui Gutter. Astfel a apărut, sub conducerea sa, la Cernăuţi, în anul 1886, Societatea Arheologică Română, prima societate română de acest fel din Bucovina, care, la rândul ei, avea să contribuie la fondarea colecţiilor arheologice ale Muzeului Ţării Bucovinei (Bukowiner Landesmuseums), deschis la 14 mai 1893.

Cronica istorică a oraşului Siret

Despre acest proiect ambiţios aflăm doar din scrisorile trimise de Josef von Gutter către Franz A. Wickenhauser. Astfel, din scrisoarea nr. I, datată Siret, 4 mai 1880 şi din scrisoarea nr. II, datată Siret, 6 decembrie 1880, aflăm că Josef von Gutter aduna un bogat şi divers material documentar, fapt pentru care a cerut sprijinul istoricului Franz A. Wickenhauser[17]. De altfel, din parcurgerea scrisorilor publicate de Rudolf Gassauer, reiese faptul că, într-adevăr, Gutter deţinea numeroase informaţii referitoare la istoria microzonei Siret, documentele pe care le-a primit sub formă de donaţie sau le-a cumpărat, fie pentru Societatea Muzeului Siret, fie în nume personal, venind în completarea impozantei colecţii arheologice şi numismatice deţinute[18]. Nu excludem posibilitatea ca profesorul siretean Victor Prelicz, autorul micromonografiei *Geschichte der Stadt Sereth und ihre Alterthümer*/*Istoria oraşului Siret şi antichităţile sale* (Siret, 1886), să fi avut cunoştinţă de acest manuscris.

Chestionarul arheologic

Aşa cum am mai avut prilejul să arătăm, Josef von Gutter a reuşit, prin mijlocirea lui Dionisie Olinescu, să adreseze un chestionar arheologic tuturor parohiilor din Bucovina, prin grija Consistoriului mitropolitan din Cernăuţi.

[15] D. Olinescu, *Antichităţi din Bucovina*, în „Tribuna”, Sibiu, anul II, nr. 47, 28 februarie/12 martie 1885, p. 186–187.

[16] Vezi şi R. F. Kaindl, *Das ehemalige…*, p. 75; idem, *Geschichte der Bukowina…*, p. 6; I. Andrieşescu, *Cercetări şi descoperiri…*, p. 163; idem, *Bucovina şi Basarabia în lumina arheologiei*, în „Analecta”, Bucureşti, anul I, 1943, p. 8.

[17] R. Gassauer, *Briefe Gutters...*, p. 3–4.

[18] *Ibidem*, *passim*.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

Chestionarul privea semnalarea „antichităților" descoperite în provincie. Deocamdată, nu am reuşit să identificăm acest chestionar şi nici alte informații legate de conținuturile sale[19].

Descrierea bisericilor Bucovinei

Scrisorile nr. IV şi V, datate Siret, 27 ianuarie, respectiv 13 februarie 1884, ne înfățişează o altă informație interesantă. Comisia Centrală pentru Cercetarea şi Conservarea Monumentelor Istorice şi de Artă din Viena (K. K. Zentralkommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale) i-a propus lui Gutter să descrie bisericile Bucovinei, fapt pentru care el şi-a oprit, mai întâi, atenția asupra celor 11 biserici vechi din zona Sucevei, inclusiv Hagigadar-ul, la care se adaugă ruinele unei alte biserici armeneşti, ale cărei fundații fuseseră descoperite pe proprietatea funcționarului poştei, Wolczinski. În acest scop, el a efectuat o călătorie de opt zile, pentru documentare, în Suceava. Apoi, urmau a fi descrise pentru Comisia Centrală bisericile de la Putna, Sucevița, Dragomirna, Rădăuți şi Siret (Sf. Onufrie). În scrisoarea nr. V, Gutter îi propune lui Franz A. Wickenhauser, având în vedere cunoştințele largi ale acestuia despre perioada medievală, să furnizeze, la rândul său, informații şi descrieri ale bisericilor de la Solca, Sf. Ilie, Horodnic, Pătrăuți, Voroneț, Horecea şi Crisciatec[20].

Mormintele în cutie de piatră de la Grăniceşti

De numele lui Josef von Gutter se leagă descoperirea primelor monumente funerare aparținând Culturii Amforelor Sferice din țara noastră. La vremea descoperirii lor, mormintele de la Grăniceşti (astăzi com. Grăniceşti, jud. Suceava), au fost atribuite unei populații migratoare, anume hunilor. Firește, la acea vreme, când ştiința arheologiei se afla abia la începuturi, nu exista posibilitatea unei încadrări cronologice sau culturale corecte; aproape un secol mai târziu, monumentele de tip Amfore Sferice vor fi definite şi pe teritoriul țării noastre, fiind luate în discuție şi descoperirile de la Grăniceşti, încadrate fie în perioada de tranziție la epoca bronzului, fie în perioada timpurie a epocii bronzului[21]. Astfel, în anul 1872, la Grăniceşti, pe *Dealul Iancului*, în timpul ridicării casei parohiale, muncitorii care căutau piatră au descoperit un mormânt în cutie de piatră. Josef von Gutter, pe atunci preşedinte al Societății Muzeului Siret şi primar al aceluiaşi oraş,

[19] D. Olinescu, *Starea arheologică în Bucovina*, în „Tribuna", Sibiu, anul III, nr. 17, 22 ianuarie/3 februarie, 1886, p. 65; B. P. Niculică, *Din istoricul*..., p. 78–79.

[20] R. Gassauer, *op. cit.*, p. 5–6.

[21] M. Dinu, *Sondajul arheologic de la Dolheştii Mari* (*r. Fălticeni*, *reg. Suceava*), în „Materiale şi cercetări arheologice" (în continuare, se va cita „Materiale"), Bucureşti, anul VI, 1959, 213–219; Idem, *Şantierul arheologic Dolheştii Mari* (*r. Fălticeni*, *reg. Suceava*), în „Materiale", anul VII, 1961, p. 121–126; Idem, *Contribuții la problema culturii amforelor sferice pe teritoriul Moldovei*, în „Arheologia Moldovei" (în continuare, se va cita ArhMold), Iaşi, anul I, 1961, p. 43–64; B. P. Niculică, *Epoca Bronzului*..., p. 92–96.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

a fost înştiinţat şi s-a deplasat în teren, pentru a verifica descoperirea. El explicat lucrătorilor cum trebuie procedat în situaţia în care se vor mai face descoperiri (le-a oferit suma de doi florini, pentru ca, în situaţia în care vor fi găsite alte vestigii, să nu fie distruse). Din păcate, după câteva săptămâni, lui Gutter i-a parvenit ştirea că un alt mormânt în cutie de piatră a fost distrus în întregime de lucrători.

Descoperirea de la Grăniceşti a avut un puternic ecou în epocă, fiind „mediatizată" nu doar „pe plan local", în Bucovina, ci şi în prestigioasa publicaţie „Mittheilungen der K. K. Zentralkommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale" (se va cita, în continuare, „Mittheilungen") a Comisiei Centrale pentru Artă şi Monumente Istorice din Viena. Redăm, în cele ce urmează, detaliile descoperirii, aşa cum transpar din „Mittheilungen" (1880 şi 1881) şi din rezumatele lui Dionisie Olinescu, pe baza notiţelor întocmite de Josef von Gutter (1885).

A. „Mittheilungen", 1880, *Notize 45* p. LXXXV.

(*Die Hünengräber von Granicestie*). Zum Bau des Pfarrhauses in Graniczestie in der Bukowina, wurden auf dem nahe gelegenen hohen, die Gegend dominirenden Berge Steine gesucht, auf dessen Grat sich ein Hünengrab vorfand, das mit unzugerichteten rohen Fluss-Steinplatten in einer 7 Fuss langen, 4 Fuss breiten, 3 Fuss tiefen, viereckig länglichen Vertiefung ausgelegt und zugedeckt war. Diese Grabstätte lag 3 ½ Fuss unter der Erdoberfläche und enthielt nach Entfernung der Plattendecke zwei Gerippe, ein grösseres und ein kleineres, nebeneinander liegend. Das grössere hatte zwischen den Füssen zwei Töpfe aus bloss zusammengeballter, schwach gebrannter Schwarzerde, in dicker Wandbildung und unregelmässiger Rundform. Diese Gefässe enthielten zum beinahe sechsten Theil eine röthlich-dunkelbraune, klebrig-feste, geruchlose und bitterlich schmeckende Masse. Eine sehr gut erhaltene Steinaxt aus Achat und ein versteinerter Rest einer Holzkeule (?) lagen dem grösseren Gerippe zur rechten Seite.

Die Steinbrecher zerstörten diese und nur zufällig gelangte der dortige Ortspfarrer in den Besitz der Steinaxt, welcher selbe mit der Bestimmung für das Landesmuseum dem Museumvereins-Obmanne übergab, der gleich nach Erhalt zur genauen Untersuchung der Fundstätte nach Graniczestie fuhr, dort die Finder aussuchte und mit diesen sich auf den Berg begab. Hier fanden sich noch ein Theil der Steinplatten, der Gerippe, eine Holzversteinerung, Scherben der zerschlagenen Gefässe und Theile der in denselben aufbewahrt gewesenen Masse vor. Diese Funde wurden sorgfältig gesammelt und dem Landesmuseum übergeben. Die Finder sagten aus, dass bei Berührung der Gerippe und Gefässe diese zerfielen.

Später fanden andere Steinbrecher ein ähnliches Grabmal in der Nähe des früher gefundenen und zerstörten solches derart, dass ausser der Grube nichts vorzufinden war; trotzdem dass diesen Arbeitern ein Finderlohn versprochen wurde.

B. „Mittheilungen", 1881, *Notize 49*, p. LXXX.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

„Conservator Gutter hat an die Central-Commission einen ausführlichen Bericht über die am Jankulberg bei Graniczeschti aufgefundenen sogenannten Hünengräber erstattet, daraus wir Nachstehendes mittheilen: Veranlassung zu den Funden gab der Bau des Pfarrhauses (1872), wozu man auf dem genannten Berge Bausteine brach. Auf dem Grat des Berges fand sich eine Gräberstätte mit unzugerichteten Flußsteinplatten in einer Länge von 7' und Breite von 4' und Tiefe von 3' ausgelegt und zugedeckt, sie lag 3 ½ ' unter der Erdoberfläche und enthielt nach Abschub der Plattendecke ein grösseres und ein kleineres Geripp übereinander liegend. Dem grösseren lagen zwischen den Beinen zwei topfartige Gefässe aus schwarzgebrannter Schwarzerde in unregelmässiger Rundform mit dicken Wandungen. Sie enthielten zum sechsten Theil eine dunkelbraune, klebrig feste, geruchlose, bitterlich schmeckende Masse; rechts des Gerippes lag überdies eine sehr gut erhaltene Steinaxt aus Achat, und ein versteinertes keulenartiges Holzstück; das Grab ist zerstört, ein Theil der Gebeine, die Axt, Keule und Scherben kamen in das Landes-Museum in Czernowitz. Die Gefäßscherben sind mit jenen in der Brill'schen und Muck'schen Ziegelei zu Szereth vorkommenden gleichartig. In neuester Zeit wurde ein zweites Grab ausgedeckt, doch sogleich alles zerstört oder verschleppt".

Mulți ani mai târziu, cu scopul de a sistematiza şi populariza descoperirile arheologice din Bucovina, mai ales cele publicate, la Viena, în „Mittheilungen der Central-Commission", arhitectul austriac Karl A. Romstorfer relua datele descoperirii lui Josef von Gutter, reproducând textul în germană al acestuia, din 1881, în „Jahrbuch des Bukowiner Landes-Museums" (1893)[22]. În traducere, informația despre descoperirea de la Grăniceşti se prezintă astfel: „Pe creasta dealului se găsea un mormânt cu plăci de piatră de râu neprelucrate, cu lungimea de 7 picioare, lățimea de 4 picioare şi adâncimea de 3 picioare, placat şi acoperit, la 3 ½ picioare sub un strat de suprafața de pământ şi conținea după ridicarea plăcilor un schelet mai mare şi unul mai mic, culcate unul peste altul. La scheletul mai mare, între oase, se găseau două vase tip oale din pământ negru ars, de formă rotundă neregulată, cu pereții groşi. Ele erau umplute până la o şesime cu o masă maro închis, dură, lipicioasă, fără miros, cu gust amărui; la dreapta scheletului era aşezat un topor de piatră de agat, foarte bine întreținut şi o bucată de lemn tip măciucă, pietrificată; mormântul este împrăştiat: o parte din oase, toporul, măciuca şi cioburile au ajuns la Muzeul din Cernăuți. Cioburile vaselor sunt de acelaşi fel cu cele apărute în cărămidăria Beill şi Mueck spre Siret. Recent a fost descoperit un al doilea mormânt, dar, la fel ca primul şi la acesta totul a fost împrăştiat sau luat".

C. „Tribuna", Sibiu, anul II, 1885. Iată cum descrie această descoperire Josef von Gutter (în traducerea rezumată din anul 1885, a lui Dionisie Olinescu[23]):

[22] K. A. Romstorfer, *Aus den „Mittheilungen der k. k. Central-Commission*", în JBLM, I, 1893, p. 48; B. P. Niculică, *Epoca Bronzului*..., p. 95.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

„La anul 1872 găsiră lucrătorii pe dealul lui Iancul, lângă Graniceşti, un mormânt ai cărui pereți constau din lespezi de peatră şi îl ruinară cu totul. În lăuntrul lui se aflau oasele alor doi oameni. Lângă cel mai mare, în partea lui dreaptă, zăcea o secure foarte frumoasă din achit (agat sau silex – n.n., B. P. N.) şi o măciucă împietrită de lemn. Între picioarele lui, se aflau două vase de lut de o formă foarte primitivă, cum se află ea numai în timpul (epocii – n.n., B. P. N.) petrii; în vasele acelea era o masă îngroşată roşietică, fără miros. Oasele celelalte erau ale unei femei".

Depozitul de bronzuri de la Prelipca

Una dintre cele mai frumoase descoperiri de la sfârşitul secolului al XIX-lea din Bucovina o constituie depozitul de bronzuri de la Prelipca (localitate aflată astăzi în Ucraina, reg. Cernăuți), descoperit în anul 1880. Josef von Gutter a menționat atât condițiile de descoperire, cât şi specificul şi conținutul acesteia, pe care a detaliat-o în „Mittheilungen" (1882, Notize nr. 71, p. CXII). Cu acel prilej, cercetătorul siretean preciza că existau cinci piese de bronz. Descoperirea a intrat şi în atenția cunoscutului cercetător Matthaus Much, care a ilustrat o parte a depozitului (fig. III).

Conform informațiilor păstrate de la Josef von Gutter, transmise şi în alte lucrări mai târzii, depozitul de la Prelipca se pare că era compus din cinci piese: un topor (celt), două topoare, un „coif" şi o „armură de cal"; descoperirea se încadrează în Hallstattul timpuriu, la nivelul cronologic al culturii Gáva-Holihrady[24].

Depozitul de bronzuri de la Prisăcăreni

Din scrisoarea nr. VI, trimisă din Siret aceluiaşi Franz Wickenhauser, la 22 iunie 1885, aflăm că Gutter a fost informat despre faptul că nişte localnici descoperiseră mai multe „obiecte antice": un depozit de bronzuri, format dintr-un cazan de bronz, 12 topoare de tip celt şi o urnă cu cenuşă. Mergând la fața locului, Josef von Gutter constată că locul descoperirii se afla în pădure, într-o poiană mare,

[23] D. Olinescu, *Antichități din Bucovina*, în „Tribuna", Sibiu, anul II, 48, 1/13 martie 1885, p. 190; B. P. Niculică, *op. cit.*, p. 94.

[24] M. Much, *Kunsthistorischer Atlas*, Herausgegeben von der k. k. Centralcommission. I. Abtheilung. Sammlung von Abbildungen vorgeschichtlicher und frühgeschichtlicher Funde aus den Ländern der österreichisch-ungarischen Monarchie, mit 100 Tafeln. Wien, 1889, p. 84, pl. XXXIV/14–15; R. F. Kaindl, *Geschichte der Bukowina*..., p. 13, pl. II, fig. 13–14; I. Nestor, *Der Stand der Vorgeschichtsforschung in Rumänien.* Sonderabdruck aus dem 22. BerRGK („Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archaölogischen Instituts"), Frankfurt am Main, Berlin, 1933, p. 129, pl. 12/7; Al. Vulpe, *Die Äxte und Beile in Rumänien. I*, în „Prähistorische Bronzefunde" (în continuare, PBF) München-Stuttgart, anul IX, 2, 1970, nr. 264, pl. 89/A, 1–5, p. 58; M. Ignat, *Metalurgia în epoca bronzului şi prima epocă a fierului din Podişul Sucevei*, Suceava, Editura Universității, 2000, p. 12, 98, fig. 29; B. P. Niculică, *Din istoricul*..., p. 32, 36.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

arată. Cazanul („ceaunul”, conform descrierii lui Gutter), „mâncat tot de rugină” şi urna cu cenuşă au fost distruse de către descoperitori. În schimb, cele 12 topoare, acoperite cu „patină verde”, se păstrau bine. Trei dintre acestea au intrat în posesia lui Gutter[25]. În ceea ce priveşte condiţiile de descoperire, compoziţia şi cronologia depozitului de bronzuri de la Prisăcăreni, care datează de la începutul epocii fierului (cultura Gáva-Holihrady), acestea au constituit subiectul unui amplu studiu recent[26] (fig. IV).

*

În ceea ce-l priveşte pe Josef Eduard von Gutter, aşa cum reiese din informările apărute în presa vremii sau de mai târziu, precum şi din scrisorile adresate de acesta lui Franz A. Wickenhauser – pe care le-am prezentat succint mai sus –, apreciem că transpare imaginea unui ofiţer de carieră, dar şi a unui veritabil intelectual, de o corectitudine exemplară, cu un bagaj semnificativ de cunoştinţe, dacă ne raportăm la timpul său şi, mai ales, la formaţia sa de bază, militară, nu de istoric ori arheolog. În plus, remarcăm la Gutter o sete de cunoaştere extraordinară şi o conştiinţă a valorizării patrimoniului istoric şi arheologic al Bucovinei, pe care dorea să îl salveze şi să îl valorifice la un nivel instituţional. Aceste atribute, care l-au caracterizat şi motivat permanent, au fost dublate de un caracter integru (nici nu se putea altfel, era ofiţer de formaţie şi fost primar al Siretului – poziţii sociale la care, în epocă, nu putea accede oricine); un bun exemplu este acela că, aflat pe patul de spital, conştient de faptul că firul vieţii sale era tot mai subţire, Josef von Gutter dorea să restituie autorităţilor banii primiţi în avans pentru cercetarea tumulilor de la Hliboca[27]. Mai notăm şi faptul că a donat piese Cabinetului de antichităţi al Universităţii din Cernăuţi, la a cărui înfiinţare a contribuit. De asemenea, a sprijinit, aşa cum demonstrează scrisorile de faţă, trei societăţi arheologico-istorice, a menţionat numeroase descoperiri monetare din zona Siretului şi a creionat o secvenţă din istoria arheologiei Bucovinei din ultimul sfert al veacului al XIX-lea.

Importanţa operei lui Josef von Gutter, atât cât se mai păstrează, fie sub forma rapoartelor publicate în „Mittheilungen”, fie în presa cernăuţeană, nu poate fi pusă la îndoială. Erorile de interpretare, desigur, nu îi şterbesc din contribuţie, mai ales că descoperirile s-au petrecut într-o vreme în care, dacă ar fi să judecăm cazul descoperirii culturii Amforelor Sferice de la Grăniceşti – Dealul Iancului, nici nu se fundamentaseră multe dintre civilizaţiile arheologice preistorice şi protoistorice. Rămâne la latitudinea contemporanilor să aprecieze şi să interpreteze, cu mijloacele prezentului, micile şi marile descoperiri din Bucovina secolului al

[25] R. Gassauer, *Briefe Gutters...*, p. 7–8.

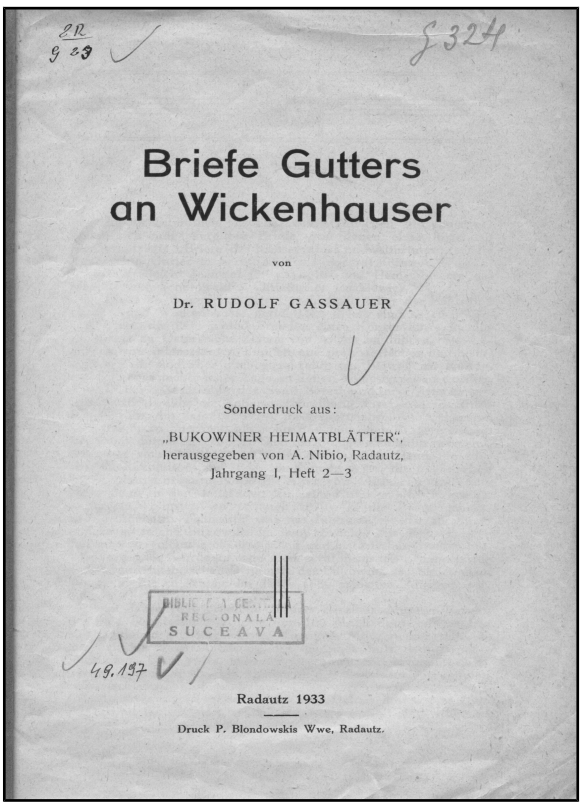
[26] Vezi şi B. P. Niculică, *O descoperire de bronzuri uitată: depozitul de la Prisăcăreni* (*nordul Bucovinei*), în ArhMold, XXXVI, 2013, p. 211–228.

[27] R. Gassauer, *op. cit.*, p. 15, scrisoarea nr. XI, datată 4 mai 1886 (ultima sa scrisoare).

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

XIX-lea, o provincie istorică în care, iată, arheologia şi arheologii, au „ţinut piept” standardelor contemporaneităţii de atunci. Josef von Gutter, Otto von Petrino, Franz A. Wickenhauser, Karl A. Romstorfer şi, mai ales, Dionisie Olinescu, se înscriu, astfel, în cartea de onoare a istoriei arheologiei din România. Astăzi putem afirma că, în urma activităţii lui Josef von Gutter, rămân ştirile sale arheologice, consemnate în presa din Bucovina şi în „Mittheilungen der k. k. Central-Commission”. Mai putem adăuga faptul că de la Josef von Gutter ne-a rămas, peste timp, o piesă de un deosebit rafinament artistic, o reprezentare antropomorfă feminină, aparţinând culturii Cucuteni, păstrată astăzi în colecţiile Muzeului Siret, culeasă cu grijă de mâinile harnice ale căpitanului, din vechea cărămidărie a lui Beill (fig. V).

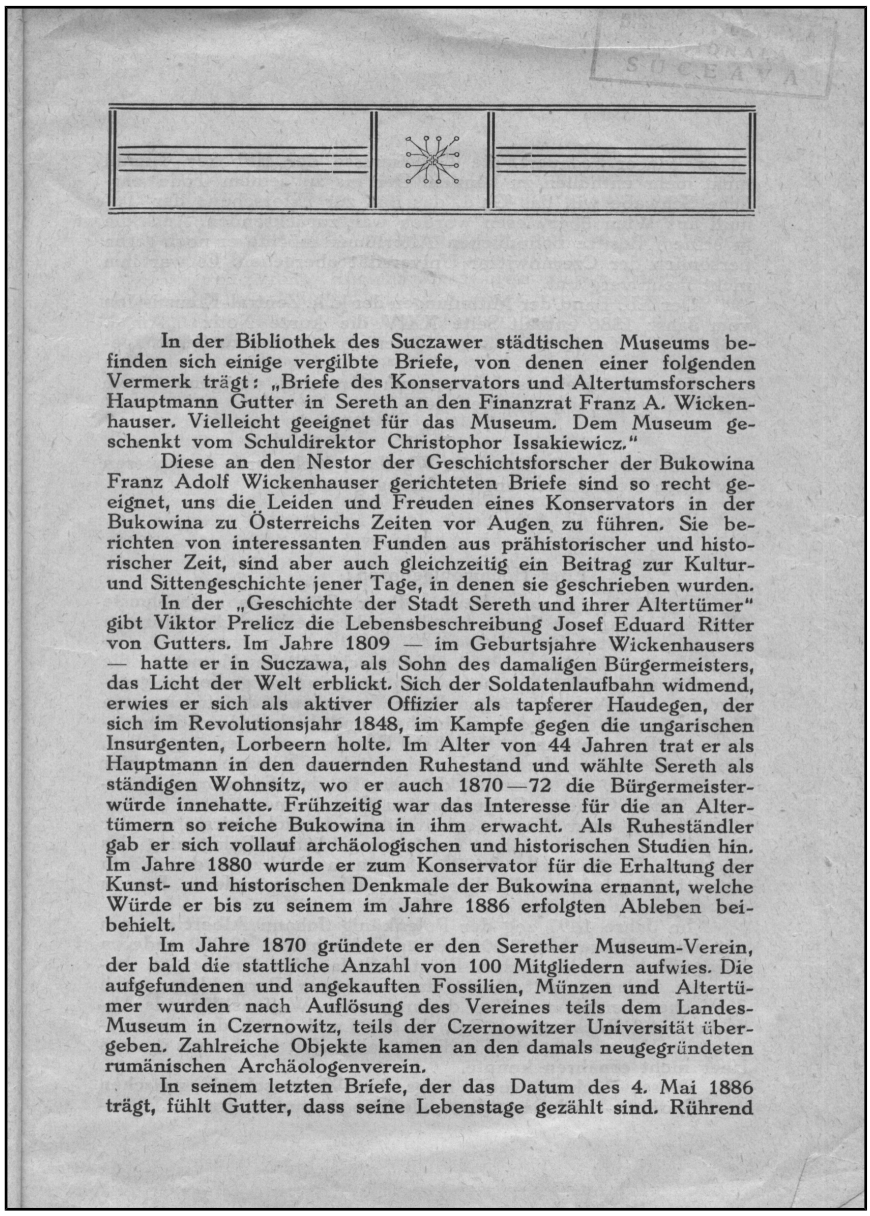
Conştienţi de faptul că încercarea noastră de a-i pune pe toţi aceşti iluştri pionieri ai arheologiei din Bucovina în valoare, în contextul arheologiei româneşti şi europene, este abia la început, ne mulţumim, deocamdată, să încheiem cu promisiunea unor articole viitoare şi cu vechiul dicton latin: *SOL OMNIBUS LUCET*.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

Fig. I. Pagina de gardă a lucrării lui Rudolf Gassauer: *Briefe Gutters an Wickenhauser*, Rădăuți, 1933.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

In der Bibliothek des Suczawer städtischen Museums befinden sich einige vergilbte Briefe, von denen einer folgenden Vermerk trägt: „Briefe des Konservators und Altertumsforschers Hauptmann Gutter in Sereth an den Finanzrat Franz A. Wickenhauser. Vielleicht geeignet für das Museum. Dem Museum geschenkt vom Schuldirektor Christophor Issakiewicz."

Diese an den Nestor der Geschichtsforscher der Bukowina Franz Adolf Wickenhauser gerichteten Briefe sind so recht geeignet, uns die Leiden und Freuden eines Konservators in der Bukowina zu Österreichs Zeiten vor Augen zu führen. Sie berichten von interessanten Funden aus prähistorischer und historischer Zeit, sind aber auch gleichzeitig ein Beitrag zur Kultur- und Sittengeschichte jener Tage, in denen sie geschrieben wurden.

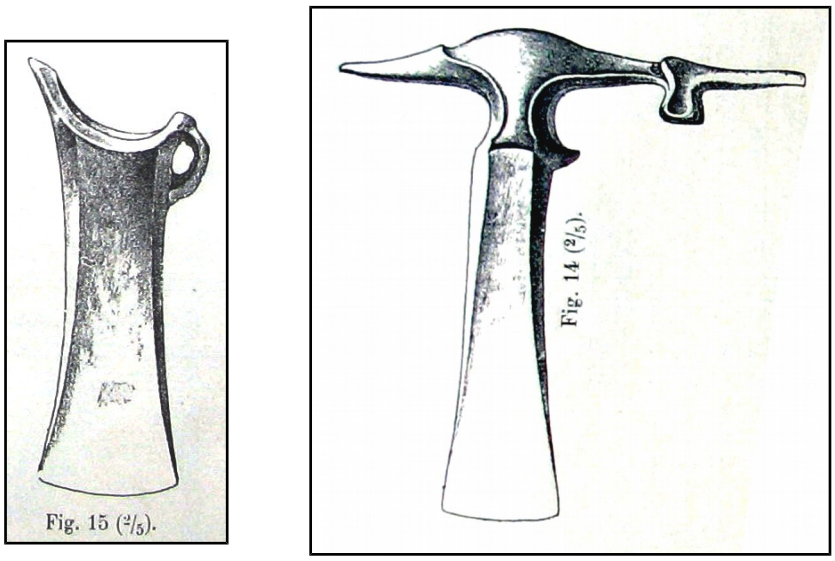
In der „Geschichte der Stadt Sereth und ihrer Altertümer" gibt Viktor Prelicz die Lebensbeschreibung Josef Eduard Ritter von Gutters. Im Jahre 1809 — im Geburtsjahre Wickenhausers — hatte er in Suczawa, als Sohn des damaligen Bürgermeisters, das Licht der Welt erblickt. Sich der Soldatenlaufbahn widmend, erwies er sich als aktiver Offizier als tapferer Haudegen, der sich im Revolutionsjahr 1848, im Kampfe gegen die ungarischen Insurgenten, Lorbeern holte. Im Alter von 44 Jahren trat er als Hauptmann in den dauernden Ruhestand und wählte Sereth als ständigen Wohnsitz, wo er auch 1870—72 die Bürgermeisterwürde innehatte. Frühzeitig war das Interesse für die an Altertümern so reiche Bukowina in ihm erwacht. Als Ruheständler gab er sich vollauf archäologischen und historischen Studien hin. Im Jahre 1880 wurde er zum Konservator für die Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale der Bukowina ernannt, welche Würde er bis zu seinem im Jahre 1886 erfolgten Ableben beibehielt.

Im Jahre 1870 gründete er den Serether Museum-Verein, der bald die stattliche Anzahl von 100 Mitgliedern aufwies. Die aufgefundenen und angekauften Fossilien, Münzen und Altertümer wurden nach Auflösung des Vereines teils dem Landes-Museum in Czernowitz, teils der Czernowitzer Universität übergeben. Zahlreiche Objekte kamen an den damals neugegründeten rumänischen Archäologenverein.

In seinem letzten Briefe, der das Datum des 4. Mai 1886 trägt, fühlt Gutter, dass seine Lebenstage gezählt sind. Rührend

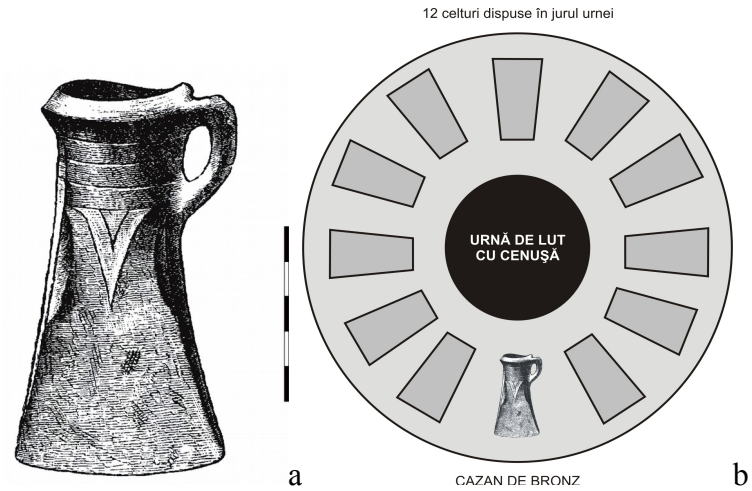
Fig. II. Prima pagină a lucrării *Briefe Gutters an Wickenhauser*: fragment din introducerea semnată de Rudolf Gassauer.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

1 2

Fig. III. Piese din depozitul de bronzuri de la Prelipca. 1 – celt cu plisc; 2 – topor cu ceafa prelungită (prelucrare după M. Much, *Kunsthistorischer Atlas*, Wien, 1889, p. 84, pl. XXXIV/14–15).

a b

Fig. IV. a – celt cu decor din depozitul de la Prisăcăreni (după *Mittheilungen*, 1885, fig. 8 şi K. A. Romstorfer, 1893, fig. 5); b – încercare de reconstituire, în plan, a depozitului de bronzuri de la Prisăcăreni: cazan de bronz, urnă de lut cu cenuşă, 12 celturi de bronz cu decor unghiular. După B. P.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

Niculică, *O descoperire de bronzuri uitată. Depozitul de la Prisăcăreni* (*nordul Bucovinei*), în *ArhMold*, XXXVI, 2013, fig. 1, 4).

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)

a

b

Fig. V. 1 a-b, reprezentare antropomorfă feminină descoperită de Josef von Gutter în „Cărămidăria" lui Beill din Siret (după *** *Notizen*. *135*, în „Mittheilungen", X. Jahrgang, N.F., 1884, fig. 7); b) fotografia piesei aflate în Muzeul din Siret – Sorin Ignătescu, 2008.

1

2

Fig. VI. 1–2 – Monumentul funerar al familiei Gutter, din Cimitirul catolic al oraşului Siret (jud. Suceava), realizat de R. Mulik.

BDD-A32823 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:59:24 UTC)